

BOŻENA KANCLERZ
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

SPRAWOZDANIE Z UROCZYŚCIOŚCI NADANIA
PROFESOROWI ZBIGNIEWOWI KWIECIŃSKIEMU
MEDALU WYDZIAŁU STUDIÓW EDUKACYJNYCH
„ZA ZASŁUGI DLA ROZWOJU PEDAGOGIKI WSPÓŁCZESNEJ”

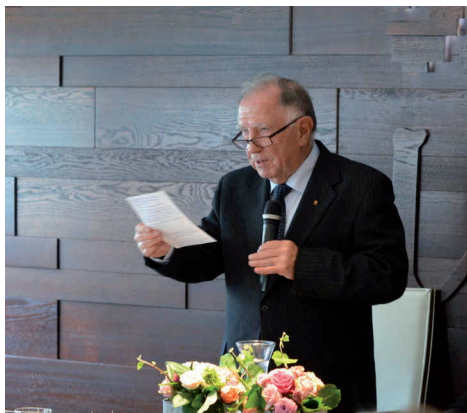
Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu po raz kolejny stał się wyjątkowym miejscem dla całej społeczności akademickiej, bowiem 13 czerwca 2017 odbyła się na nim uroczystość wręczenia Medalu „Za zasługi dla rozwoju pedagogiki współczesnej” prof. zw. dr hab. Zbigniewowi Kwiecińskiemu. Spotkanie miało podniosły charakter, nie brakowało jednak także osobistych, poruszających odniesień do osoby Profesora i jego dorobku.

Dziewkan WSE UAM prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, witając członków Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych, zaproszonych gości i dziękując za przybycie prof. Zbigniewowi Kwiecińskiemu wraz z Małżonką, podkreśliła, iż spotkał ją ogromny przywilejem reprezentowania Wydziału, gdy jego Rada postanowiła dać wyraz swemu uznaniu dla pozycji naukowej profesora Zbigniewa Kwiecińskiego. Przypomniała także, że wyróżniony jest Dziekanem założycielem WSE UAM i w związku z tym podkreśliła, iż przemowa w imieniu wydziałowej społeczności w obecności Pana Profesora i licznych zebranych, kiedy uroczyste dokona się wręczenie Medalu, jest dla niej ogromnym zaszczytem.

W laudacji na cześć Laureata, członka korespondenta PAN w latach 2007–2013, a od 2013 roku członka rzeczywistego PAN, prof. Agnieszka Cybal-Michalska podkreśliła jego zasługi dla pedagogiki. Zwróciła także uwagę, iż niepodważalne osiągnięcia Profesora na polu naukowym spotkały się z najwyższym uznaniem w kraju. Czterokrotne przyznanie doktoratu honoris causa (Uniwersytetu Opolskiego w 2004 r., Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w 2007 r., Dolnośląskiej Szkoły Wyższej w 2011 r. i Uniwersytetu Śląskiego w 2014 r.) jest bowiem wyrazem szacunku środowiska akademickiego dla osiągnięć i zasług Profesora.

Prof. Agnieszka Cybal-Michalska zaakcentowała talent dydaktyczny Laureata przywołując przebieg jego kariery w roli najpierw nauczyciela Liceum Pedagogicznego i Szkoły Podstawowej, a następnie nauczyciela akademickiego Wydziału Humanistycznego UMK w Toruniu, Instytutu Pedagogiki UAM (następnie Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu), Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK oraz Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu. Przypomniała także bogaty dorobek naukowy profesora Zbigniewa Kwiecińskiego podkreślając, iż jest on autorem 20 książek i ponad 350 artykułów, zwłaszcza o: funkcjonowaniu szkoły i oświaty, młodzieży w sytuacji szybkich zmian kulturowych, funkcjonowaniu podsystemów oświaty i wychowania w Polsce, różnych typach środowisk i instytucji wychowawczych, zmianach edukacyjnych w zakresie kluczowych kompetencji szkolnych, głównych kierunkach pedagogiki współczesnej oraz związkach wykształcenia z jakością życia i aktywnością życiową.

Jak podkreśliła Pani Dziekan, w swych „socjologiczno-pedagogicznych” podróżach Zbigniew Kwieciński nie stronił także od działalności eksperckiej i doradczej w zakresie strategii zmian oświatowych oraz przyspieszania rozwoju dzieci i młodzieży czy zjawiska „podgrzewania aspiracji edukacyjnych”, a także działań na rzecz rozwoju naukowego kadry. Laureat wypromował 31 doktorów, z których 5 osób uzyskało tytuły profesorskie, a 4 osoby są profesorami uczelnianymi. Wspomagał czynnie naukowo 38 habilitacji, spośród których 17 osób uzyskało tytuł profesora.

W wygłaszanej laudacji autorka zwróciła także uwagę na rozległość aktywności naukowo-badawczej Profesora oraz na fakt, iż był on inicjatorem i współorganizatorem dziewięciu ogólnopolskich zjazdów pedagogicznych poświęconym „wielkim problemom” pedagogiki. Przypomniała także, jak w Stacji IRWiR PAN w Toruniu, a potem w UMK Profesor prowadził seminarium i serię wydawniczą „Nieobecne dyskursy”, w której systematycznie uczestniczyli, jako wykładowcy, uczeni zagraniczni: amerykańscy pedagodzy krytyczni, np. P. McLaren i H. Giroux czy niemieccy i angielscy socjologowie edukacji i pedagodzy, jak

R. Meighan, czy H. von Schoenebeck. Plonem tych kontaktów było wydanie tłumaczeń kilku książek, wielu artykułów i kilku podręczników.

Przypominając twórczość profesora Kwiecińskiego oraz osiągnięcia naukowe i badawcze odwołała się także do imponującego wykazu nagród i wyróżnień, takich jak: dwukrotna nagroda Wydziału I PAN za najlepszą książkę roku w zakresie pedagogiki; dwukrotna nagroda I stopnia Ministra Edukacji Narodowej za wybitne osiągnięcie naukowe; nagroda Premiera RP w 2003 roku za wybitne osiągnięcie naukowe oraz wyróżnienie: Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Krzyżem Kawalerskim RP, Medalami za zasługi w rozwoju uczelni: UMK, WSP w Bydgoszczy, UWM, UAM. Zaakcentowała również, że organizacja i wszechstronność wielu przedsięwzięć badawczych oraz lista funkcji pełnionych w prestiżowych gremiach o charakterze krajowym i międzynarodowym czynią z profesora Zbigniewa Kwiecińskiego wzór uczonego zaangażowanego w służbę nauce i złożyła mu życzenia dalszych osiągnięć, sukcesów, a także zdrowia i sił niezbędnych w służbie poszukiwania prawdy naukowej. Na zakończenie złożyła także życzenia wszelkiej pomyślności Feliksie Kwiecińskiej, Małżonce Profesora.

Po wysłuchaniu laudacji głos zabrał były dziekan WSE, prof. zw. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski, rozpoczynając od osobistych wspomnień. Podkreślił, iż obecność prof. Kwiecińskiego w UAM (wykłady, spotkania i literatura) pozwoliła nie tylko jemu, ale i wielu innym osobom na szersze, a także i nowe spojrzenie na różne uwikłania edukacji. „Przeniesione” do Poznania z Torunia „Nieobecne dyskursy” burzyły dotychczasowe postrzeganie edukacji. Profesor Przyszczypkowski przypomniał także, iż w latach 90-tych nawiązał z Profesorem bliższą współpracę naukową. To profesor Zbigniew Kwieciński zainspirował go do zajęcia się między innymi problematyką programów edukacyjnych głównych nurtów protopartii politycznych z lat osiemdziesiątych, partii politycznych z lat dziewięćdziesiątych oraz analizą obiektywnych przemian oświaty adaptującej się wielokierunkowo i nieprzejrzyście do ówczesnych zmian jej otoczenia. Efektem tej współpracy były trzy monografie: *Opozycja polityczna w Polsce – wyzwania dla edukacji. Pomiędzy oporem, emancypacją a transformacją* (1993), *Edukacja dla demokracji. Strategie zmian a kompetencje edukacyjne* (1999) i *Polityczność (w) edukacji* (2012). Profesor Przyszczypkowski zauważył, iż profesor Zbigniew Kwieciński był wówczas i nadal jest bardzo wymagającym partnerem naukowym, ceniącym sobie systematyczną i solidną współpracę. Przypomniał także, że profesor Zbigniew Kwieciński zaprosił go do współpracy. Na początku przy tworzeniu nowego zespołu kierowniczego ówczesnego Instytutu Pedagogiki, a później już jako prodziekana powstałego w 1993 roku Wydziału Studiów Edukacyjnych. Powstała jednostka właśnie dzięki polityce dziekana Zbigniewa Kwiecińskiego osiągnęła wysoki poziom dydaktyczny i naukowy. Stała się najsilniejszym ośrodkiem pedagogicznym w Polsce. Zdynamizowano nie tylko awanse naukowe pracowników, ale i współpracę międzynarodową. To właśnie Profesor odpolityczniając (odpartyjniując) edukację nadał jej naukowy wymiar. Stało się to możliwe także poprzez powstanie w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza

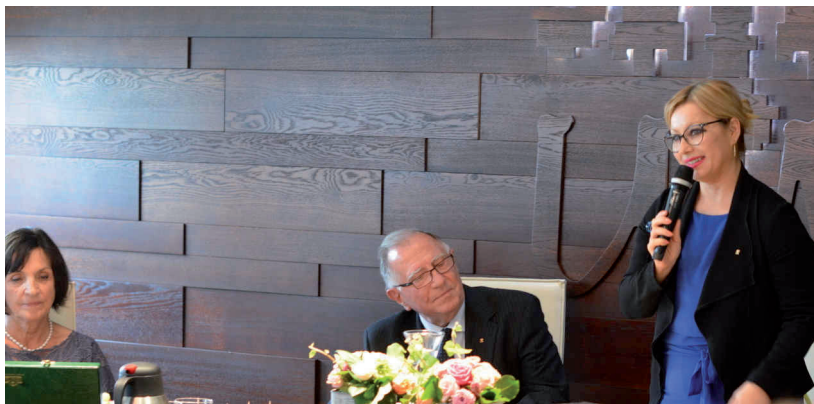
w Poznaniu Wydziału Studiów Edukacyjnych. Kończąc wystąpienie Kazimierz Przyszczypkowski podziękował profesorowi Zbigniewowi Kwiecińskiemu serdecznymi słowami: „Zbyszkule, dziękuję za to wszystko i gratuluję”.

Następnie głos zabrała prof. zw. dr hab. Magdalena Piorunek, na wstępie nawiązując do wystąpienia Dziekan WSE i wskazując na wszechstronną prezentację osiągnięć profesora Zbigniewa Kwiecińskiego. Jak podkreśliła Pani Profesor: „trudno tu powtarzać wskazane przez przedmówczynię dokonania bohatera dzisiejszej uroczystości. Ogromne, niekwestionowane zasługi profesora Zbigniewa Kwiecińskiego, zarówno dla rozwoju nauk o edukacji w Polsce, jak i samego Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, którego był twórcą i pierwszym Dziekanem, powodują, że pozostaje on ważną postacią dla całych pokoleń pedagogów, ale i pojedynczych osób, które w różnych okolicznościach, na różnych etapach swoich życiowych doświadczeń i karier naukowych miały/mają z nim kontakt”. Profesor Magdalena Piorunek skupiła się w swojej wypowiedzi na „subiektywnym” wymiarze biografii jednostki i przywołała zdarzenia, doświadczenia, relacje, fakty – zarówno o znaczeniu fundamentalnym, jak i te zwykłe, codzienne – zaistniałe w intersubiektywnej przestrzeni społecznej, które były udziałem zarówno profesora Kwiecińskiego, jak i zabierającej głos. Podkreśliła, że zostały one zapewne różnie zapamiętane przez oboje uczestników interakcji, ale były ważne z punktu widzenia mówiącej te słowa. Profesor Piorunek postanowiła wskazać na kilka wybiórczych, zróżnicowanych obrazów związanych z sylwetką Laureata. To osobiste spojrzenie rozpoczynał opis kontaktu z Profesorem, mający miejsce w latach osiemdziesiątych, kiedy jako studentka wysłuchiwała na II roku studiów pedagogicznych cyklu wykładów Profesora z socjologii wychowania, a następnie zdawała u niego egzamin z tego przedmiotu. Wspominała te wykłady jako interesujące, pobudzające intelektualnie, odkrywające mechanizmy funkcjonowania współczesnego społeczeństwa i edukacji. Następnie przywołała obronę swojego doktoratu. Zarówno obecność grona dziekańskiego, jak i głos w dyskusji zabierany przez ówczesnego Dziekana, prof. Kwiecińskiego oraz niezwykle budujące oceny rozprawy i atmosfera przebiegu obrony, to obraz, który do tej pory pozostaje w pamięci. Późniejsze przywoływane doświadczenia wiązały się z pełnieniem przez prof. Piorunek funkcji wydziałowego przedstawiciela nauczycieli niemających tytułu profesora lub stopnia doktora habilitowanego w Senacie UAM. Zbigniew Kwieciński, jako Dziekan Wydziału brał także udział w comiesięcznych posiedzeniach Senatu zawsze bezkompromisowo i z zaangażowaniem walcząc o sprawy istotne dla funkcjonowania WSE. Ważną rolę odegrał także Profesor na późniejszym etapie kariery naukowej profesor Magdaleny Piorunek (już jako samodzielnego pracownika naukowego, kierującego Zakładem Poradnictwa Społecznego), kiedy ubiegała się ona o tytuł profesora nauk humanistycznych. Przed siedmioma laty prof. Kwieciński był jednym z głównych inspiratorów jej starań o uzyskanie tytułu naukowego. Był także jednym z recenzentów jej dorobku z ramienia Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych. Profesor Magdalena Piorunek podziękowała Laureatowi za jego obecność i wsparcie, jakiego doświadczyła w przebiegu swojej biografii i życzyła mu dalszych wspaniałych sukcesów na niwie zawodowej i osobistej.

Kolejnym mówcą był prof. zw. dr hab. Jerzy Brzeziński podkreślający na wstępie, iż jest dla niego wielkim zaszczytem możliwość wzięcia udziału w podniosłej uroczystości uhonorowania członka rzeczywistego PAN, pedagoga i socjologa, profesora Zbigniewa Kwiecińskiego, Medalem za zasługi dla pedagogiki współczesnej, ustanowionym przez Radę Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM. Profesor wyszedł od stwierdzenia, iż owe *zasługi* należy ujmować dwupoziomowo. Pierwszy to poziom osiągnięć naukowych Profesora. Kapituła swoją – ze wszech miar trafną decyzją – uhonorowała najwybitniejszego polskiego badacza w obszarze pedagogiki i socjologii edukacji, ale także wybitnego organizatora nauki i nauczyciela, troszczącego się o losy i kariery naukowe młodych pedagogów oraz autora wysoko cenionego tryptyku, zdającego sprawozdanie ze zmuśnych, trwających kilkadziesiąt lat i obejmujących trzy pokolenia osób badanych: (1) *Wykluczanie. Badania dynamiczne i porównawcze nad selekcjami społecznymi na pierwszym progu szkolnictwa*, (2) *Nieuniknione? Funkcje alfabetyzacji w dorosłości*, (3) *Bezbronni. Odpad szkolny na wsi* (prace zostały wznowione w 2002 r.). Te badania empiryczne poprowadzone zostały według najlepszych wzorów podłużnych socjologicznych badań terenowych. Bardzo dobrze wpisały się w tradycję wielkich polskich badań socjologicznych. Jerzy Brzeziński podkreślił, iż warto zaryzykować stwierdzenie, że nikt dziś, z takim rozmachem i wizją sięgającą kilkadziesiąt lat „do przodu”, nie prowadzi tego typu badań w obszarze socjologii edukacji. Drugi poziom, jak zauważył mówca, to poziom dokonań znaczących – właśnie dzięki wielkiemu zaangażowaniu prof. Kwiecińskiego – dla dzisiejszej, bardzo dobrej kondycji naukowej Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Profesor Jerzy Brzeziński podkreślił, iż czuje się uprawniony do wypowiedziania na ten temat, gdyż – w jakiejś mierze – przyczynił się do związania Profesora, na dłuższy czas, z ówczesnym Instytutem Pedagogiki, który był zlokalizowany na Wydziale Nauk Społecznych, a którego w latach 1981-1985 i 1990-1996 był Dziekanem. Mówca przypomniał zebranym, jak profesor Zbigniew Kwieciński przyjął przed laty zaproszenie skierowane do niego przez trzech profesorów: psychologa Jerzego Brzezińskiego, filozofa Leszka Nowaka i socjologa Marka Ziółkowskiego. Była to brzemienna w pozytywne skutki dla poznańskiej nauki decyzja profesora Zbigniewa Kwiecińskiego – bez jego autorytetu naukowego, zaangażowania i determinacji nie byłoby dzisiejszych sukcesów najlepszego w kraju wydziału pedagogicznego.

Następnie, odwołując się do historii, profesor Jerzy Brzeziński zwrócił się szczególnie do młodszego pokolenia pedagogów, przypominając, iż profesor Zbigniew Kwieciński to nie tylko wybitny badacz, autor wielu znaczących monografii naukowych i osoba zasłużona dla polskiej pedagogiki, ale też Osoba Niezłomna, jeśli chodzi o obronę podstawowych wartości uniwersyteckich, autonomii i wolności badań naukowych przede wszystkim. W czarnych latach osiemdziesiątych jeden z najwybitniejszych filozofów (nie tylko w wymiarze polskim), profesor Leszek Nowak swoją działalność naukową skupił na niewygodnej dla ówczesnej władzy problematyce „nie-marksowskiego materializmu

historycznego”. Wobec zakazu druku Leszek Nowak publikował swe prace naukowe, a także teksty publicystyczne, w tzw. drugim obiegu – w wydawnictwach niezależnych i zagranicznych, oraz wygłaszał liczne wykłady na ten temat. Wzbudzało to agresję władz, zwłaszcza jego „teoria trójpanowania klasowego”. Trwające w czasie stanu wojennego roczne internowanie nie przerwało tej działalności. Odpowiedzią władzy było zarzucenie uczonemu, że jego działalność może doprowadzić do wywołania „niepokojów społecznych”. Konsekwencją tej nieugiętej postawy profesora Leszka Nowaka było wpieryw dokonane przez ministra Benona Miśkiewicza zawieszenie go (19 października 1984 r.) w pełnienu obowiązków nauczyciela akademickiego, a następnie wydalenie (14 lutego 1985 r.) z Uniwersytetu. Dopiero w 1989 r. przywrócono profesora Leszka Nowaka do pracy na UAM. Jak zauważył prof. Jerzy Brzeziński, pierwszy protest wyszedł z Rady Wydziału Nauk Społecznych UAM, której członkiem był dzisiejszy Laureat. W ostrych słowach stanowczo potępił decyzję ministra, za co został postawiony przez prokuratora w stan oskarżenia. Doszło do procesu karnego (w kwietniu i maju 1985 r.). Jego wynikiem (mimo wspaniałej obrony poprowadzonej przez adwokata i zeznań świadków) było skazanie Profesora na siedem miesięcy więzienia (wyrok w zawieszeniu na okres dwóch lat). Dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych anulowano ten wyrok.

Pod koniec swojej wypowiedzi, profesor Jerzy Brzeziński zwrócił się do Laureata następującymi słowami: „Panie Profesorze, dał Pan przykład, jak powinno się reagować na deptanie ideałów uniwersyteckich. „Człowiek Uniwersytetu”, którym Pan jest, nie tylko jest twórczy w swojej dziedzinie naukowej, ale też postępuje tak, jak to opisał wybitny profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Kazimierz Twardowski w wykładzie: *O dostojności uniwersytetu*. Dziś znowu trzeba wykazać się niezłomnością i stanąć w obronie zagrożonej demokracji. Drogi Zbyszku – nie możesz spocząć!”

Głos podczas uroczystości zabrał także prof. UAM dr hab. Marek Budajczak, rozpoczynając od wyrażenia ogromnej wdzięczności. Odwołał się do grona bezpośrednich uczniów i podopiecznych Pana Profesora, dziś profesorów

zwyczajnych, doktorów habilitowanych i doktorów, spośród których kilkoro „poznańskich” prelegent podczas uroczystości reprezentuje. Profesor Marek Budajczak został ostatnim magistrantem wypromowanym przez Profesora przed jego, politycznie sprokurowanym, przymusowym odejściem z uczelni, a następnie jednym z kilkorga pierwszych pracowników Zakładu Socjologii Edukacji. Profesor Marek Budajczak podkreślił, że to właśnie Profesorowi zawdzięcza uzyskanie stopnia doktora i doktora habilitowanego. Swoich uczniów prof. Kwieciński obdarzał wyjątkowym zaufaniem, stwarzając pełnię swobody dla prowadzenia naukowych poszukiwań, niezależnie od własnych przekonań i preferencji. Na zakończenie prof. Marek Budajczak złożył profesorowi Zbigniewowi Kwiecińskiemu w imieniu swoim i swojego koleżeństwa najserdeczniejsze życzenia pomyślności w dalszym życiu.

W dalszej części spotkania odbyło się uroczyste wręczenie przez dziekan Agnieszkę Cybał-Michalską profesorowi Zbigniewowi Kwiecińskiemu Medalu Wydziału Studiów Edukacyjnych „Za zasługi dla rozwoju pedagogiki współczesnej” oraz wygłoszenie przez nią gratulacyjnego słowa. Dziekan odczytała też list gratulacyjny nadesłany przez JM Rektora UAM prof. dr. hab. Andrzeja Lesickiego.

Następnie głos zabrał Laureat, rozpoczynając od podziękowań. Zwracając się do prof. Agnieszki Cybał-Michalskiej podkreślił, że spotkał go ogromny zaszczyt i jest to wyjątkowy moment w jego karierze akademickiej. Serdecznie podziękował jej, że wystąpiła z wnioskiem o nadanie Medalu WSE oraz przygotowała tak godną uroczystość. Stwierdził, iż z głęboką wdzięcznością przyjął słowa wygłoszone w Laudacji i dodał, że czuje się szczególnie wyróżniony.

W tej uroczystej chwili podziękowania zostały również skierowane do Kapituły Medalu, osób, które przemawiały, a serdeczne myśli – do Prodziekanów oraz innych współpracowników, z którymi Profesor pracował będąc dziekanem WSE. Profesor Zbigniew Kwieciński zwrócił się do członków Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych i podziękował za obdarzenie go zaszczytnym medalem.

Podziękowania stały się wstępem do wykładu pt.: *Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji. Perspektywa pedagogiki krytycznej*¹, którego treść domaga się szerszego omówienia w tym miejscu. Laureat podjął w nim zagadnienie wpisujące się w nurt pedagogiki krytycznej, omówił bowiem rolę intelektualistów publicznych jako współczesnych wychowawców, pokazując to na przykładzie reakcji amerykańskich pedagogów zorientowanych krytyczno-emanypacyjnie na elekcję Donalda Trumpa, i w tym świetle postawił szereg pytań o sytuację w Polsce i jej oddźwięk w środowisku pedagogicznym.

Profesor rozpoczął od zrekonstruowania kategorii „edukacji publicznej” podkreślając, iż wprowadził ją do szerokiego obiegu Henry A. Giroux swoimi dwiema książkami: *The public intellectual* oraz dziełem zbiorowym pod jego

¹ W części sprawozdania, która odnosi się do treści wykładu Profesora Zbigniewa Kwiecińskiego wykorzystano także jego fragmenty (*Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji. Perspektywa pedagogiki krytycznej*, opublikowanego w Kwartalniku PAN-u „Nauka” 2017, nr 3, s. 57–70).

redakcją *Public Intellectual Project* z udziałem kilkudziesięciu wybitnych uczonych, w tym dwóch Polaków: Zygmunta Baumana i Jana Widackiego². W dalszej części wykładu Profesor przedstawił reakcję owych intelektualistów publicznych na elekcję Donalda Trumpa oraz przybliżył dwa przykłady szerszych wypowiedzi – Henry’ego A. Giroux i Kena Wilbera, a także skróty innych stanowisk, w tym opinie pedagogów zawarte w tomie specjalnym „*Berkeley Review of Education*” ze stycznia 2017 roku. Tym, co łączy te stanowiska, poza tym, że są opublikowane na portalach o zasięgu globalnym, jest przekonanie, że wybór D. Trumpa jest katastrofą nie tylko polityczną, ale i wychowawczą, o głębokich i być może nieodwracalnych skutkach³. Ken Wilber, jak podkreślił Profesor, to kontrowersyjny intelektualista o niezwykle szerokich horyzontach międzydyscyplinarnych. Jego koncepcję doskonale zrekonstruowała w języku polskim Marzanna B. Kielar w monografii *Integralna wizja Kena Wilbera i jej zastosowanie w edukacji*⁴. Ken Wilber podjął próbę zastosowania swojej koncepcji rozwoju poziomów świadomości do analizy przyczyn i skutków wyboru Donalda Trumpa w e-booku *Trump and post-truth. An evolutionary self-correction*⁵. Według wykładowcy, w opinii Wilbera proces elekcji i wygrane wybory przez Donalda Trumpa są egzemplifikacją epoki postprawdy, a zatem odwoływania się nie do sprawdzalnych faktów, lecz bardziej do emocji i głębokich pragnień masowych odbiorców mediów publicznych, umacnianych przez polityków, którzy mają być przez nich wybrani.

Jak podkreślił Profesor, „w epoce postprawdy większość wyborców daje się uwieść poglądom i obietnicom, jakich oni oczekują, a potencjalni i realni przywódcy osiągają niebywałą sprawność w zapowiadaniu spełniania tych oczekiwań. Liderzy polityczni epoki postprawdy są zdecydowanymi przeciwnikami ruchów ekologicznych, stają w obronie wydobywania i spalania węgla oraz ropy naftowej, są za wycinką lasów prywatnych, straszą pracowników tych branż utratą pracy i popierają roszczenia deweloperów, winią ekologów za obniżanie dobrobytu i pozycji przez klasę średnią, straszą rzekomą wrogością religijną i obrażaniem uczuć ludzi wierzących⁶”. Streścił też zarzuty, z którymi spotkał się Wilber po publikacji książki⁷. Analizując wydarzenia w Stanach Zjednoczonych, prof. Kwieciński odwołał się także do, niezwykle aktywnego w krytycznej analizie przyczyn i edukacyjnych skutków elekcji Donalda Trumpa, Henry’ego A. Giroux. Od początku kampanii wyborczej, aż do zaprzysiężenia prezydenta elekta i potem, H.A. Giroux co najmniej kilka razy w tygodniu pisał większe i mniejsze teksty oraz udzielał wywiadów, zawsze udostępnianych w globalnych wydawnictwach internetowych, szczególnie w Truthout Op-Ed. Używał przy

² Z. Kwieciński, *Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji. Perspektywa pedagogiki krytycznej*, „Nauka” 2017, nr 3, s. 57.

³ Tamże, s. 58.

⁴ Patrz: M.B. Kielar, *Integralna wizja Kena Wilbera i jej zastosowanie w edukacji*, Wydawnictwo APS, Warszawa 2012.

⁵ Patrz: K. Wilber, *Trump and post-truth. An evolutionary self-correction*, Seria „Integral Life+”, e-book, 2017.

⁶ Z. Kwieciński, *Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji...*, dz. cyt., s. 59–60.

⁷ Tamże, s. 60.

tym wyrazistych, alarmistycznych wręcz metafor na określenie sytuacji czy ery, w jakiej znalazła się Ameryka i świat, takich jak: „etyczne bankructwo elit”, „plaga atomizacji”, „rządy miliardów i militarystów”, „społeczeństwo podzielone na zwycięzców i przegranych”, „neofaszyzm”, „powtórka z Orwella 1984”, „państwo niemal uwięzionego społeczeństwa”, „państwowy terroryzm”, „kultura lęku, rasizmu i nienawiści”. Wcześniej autor ten ostrzegał przed autorytarną dyktaturą cynicznych starców w książce *Zombie politics and culture in the age casino capitalism*. Dwa lata przed kampanią D. Trumpa, w książce *The violence of organized forgetting. Thinking beyond American's disimagination machine*, H.A. Giroux napisał: „przeżywamy poczwórny kryzys: pamięci, refleksyjności, nadziei i podmiotowości”⁸. Analizując teksty H.A. Giroux, profesor Zbigniew Kwieciński przywołał także przypominane przez autora analizy Hannah Arendt o korzeniach totalitaryzmu czy niedawną książkę Roberta Paxona *The anatomy of fascism*, ukazując, iż podobne procesy manipulacji opinią publiczną, sianiem lęku i szukaniem kozła ofiarnego były źródłem najtragiczniejszej wojny światowej w dziejach ludzkości i najokrutniejszych reżimów⁹. Jak konstatawał Profesor, nie będzie już odwrotu od upadku kształcenia umiejętności obywatelskich, wychowania do odwagi cywilnej i odpowiedzialności społecznej, od porzucenia przez państwo jakiegokolwiek lojalności wobec dobra wspólnego. Profesor przypomniał także, że Henry A. Giroux wzywa w swych wypowiedziach do sprzeciwu z udziałem publicznych intelektualistów i zawodowych edukatorów: „Potrzebujemy – pisze on – rozkwitu nowej generacji intelektualistów publicznych, którzy będą swoją wiedzę akademicką kierować ku najważniejszym kwestiom społecznym” (...) „Istnieje pilna potrzeba zbiorowego wysiłku, które będą inspirować i pobudzać na ogromną skalę działania na rzecz społeczeństwa bez przemocy na wszystkich jego poziomach”¹⁰.

Kontynuując wątek edukacji publicznej we współczesnej demokracji Laureat odwołał się do kolejnych istotnych głosów w dyskusji na temat przyczyn i skutków społecznych i edukacyjnych elekcji Donalda Trumpa. Rozpoczął od uspokajającej wypowiedzi Noama Chomskiego, uchodzącego za guru amerykańskiej i światowej lewicy, który przypominał, że amerykańska polityka wewnętrzna i zewnętrzna jest taka sama od setek lat, a Donald Trump to kolejny konserwatysta na czele rządu Stanów Zjednoczonych, tyle że bardzo skrajny i bez jakichkolwiek kompetencji do sprawowania urzędu prezydenta¹¹. Następnie Profesor przywołał wypowiedź Thomasa H. Eriksena z 2016 roku, który pisał, że w konsekwencji długiego procesu postępującej globalizacji, świat przechodzi teraz wielkie kryzysy gospodarki, przyrody i demokracji, co wyżej wspomniany autor nazywa „przeegrzaniem” (overheating), metaforą zasięgniętą z motoryzacji

⁸ Patrz: H.A. Giroux, *The violence of organized forgetting. Thinking beyond American's disimagination machine*, City Lights Books, San Francisco 2014.

⁹ Z. Kwieciński, *Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji...*, dz. cyt., s. 62.

¹⁰ H.A. Giroux, *Normalizing Trump's Authoritarianism is not on option*, „Tikkun Day”, 19.01.2017.

¹¹ N. Chomsky, *Trump's America and the new world order*, „Truthout”, 06.01.2017.

i sportu (gdy silnik czy sportowiec ulega „przeegrzaniu”, to staje i może się tylko cofać i patrzeć, jak inni go mijają)¹². Profesor Zbigniew Kwieciński przypomniał także, iż przez wiele lat przed takimi kryzysami, w wielu książkach, ostrzegał świat Zygmunt Bauman. Istotne w kontekście współczesnej edukacji okazały się także dla profesora treści, które w styczniu 2017 roku ukazały się w tomie specjalnym *Berkeley Rerview of Education*. Jak podkreślił, sam fakt opublikowania przez pedagogów amerykańskich tomu poświęconego edukacyjnym implikacjom elekcji Donalda Trumpa tuż po jego wyborze budzi respekt, podziw i jednak zaskoczenie. Zauważył, że trudno sobie wyobrazić w Polsce taką sytuację, w której znacząca grupa czołowych pedagogów akademickich prawie natychmiast zareagowała krytycznie i zarazem konstruktywnie, na „autorytarny dryf”, który oddala Polskę od demokracji i od zachodniej cywilizacji. W opinii prof. Kwiecińskiego jest obecnie wręcz przeciwnie – przykładem mogą być ostatnie ogólnopolskie zjazdy pedagogiczne, podczas których dominującą postawą profesury był raczej eskapizm, ucieczka od centralnych kwestii zmian politycznych, kulturowych i gospodarczych, żywotnie przecież dotyczących edukacji instytucjonalnej i stanowiących istotne treści edukacji publicznej¹³.

Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych podziękowała profesorowi Zbigniewowi Kwiecińskiemu za wykład, zapraszając jednocześnie zgromadzonych gości na koncert, podczas którego muzycy: Hanna Karasińska, Michał Gucma oraz Piotr Niewiedział wykonali następujące utwory: *Memory* z musicalu *Cats* autorstwa Andrew Lloyda Webbera, *Gdybym był bogaty* z musicalu *Skrzypek na dachu* autorstwa Jerry Bocka oraz *La ci darem la mano* z opery *Don Giovanni* Wolfganga Amadeusza Mozarta.

¹² Patrz: T.H. Eriksen, *Overheating. Three crises of globalization. An anthropological history of early 21st century*, University Oslo, Internet 2016.

¹³ Z. Kwieciński, *Edukacja publiczna w chybotliwej demokracji...*, dz. cyt., s. 65.